

Päivi Väisänen-Haapanen

Eduskunnan sivistysvaliokunta

HE 208/2022 vp

HE 208/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi

Kiitämme pyynnöstänne antaa lausuntomme hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä vapaan sivistystyön lakimuutoksen osalta.

Kuten esityksen perusteluissa todetaan, eduskunta on korostanut vapaan sivistystyön osuuden kasvattamista kotoutumisen edistämisessä. Pidämme Kuntaliitossa tärkeänä sitä, että kotoutumista edistävää koulutusta voidaan jatkossakin järjestää omaehtoisena koulutuksena vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Useille koulutuksen kohderyhmille on tarve jatkossakin joustaville ja osa-aikaisille luku- ja kirjoitustaidon sekä muun kotouttavan suomen tai ruotsin kielen koulutusmahdollisuuksille.

Kotoutumisen edistämiseen suunnattuihin palveluihin pääsy ja niiden järjestäminen edellyttävät tietoa palvelutarpeesta. Usein kunnilla voi olla haasteellista tavoittaa kotoutumispalveluita tarvitsevia henkilöitä. Esitämme kotoutumisen edistämisestä koskevaan hallituksen esitykseen sisällytettäväksi säännös kotoutujan veloitteesta ilmoittautua kunnan viranomaiselle kuntaan muuttaessaan. Tiedon saanti palvelutarpeesta vaikuttaa myös vapaan sivistystyön koulutuksen järjestämiseen.

Kotoutumissuunnitelman kestoa esitetään lyhennettäväksi. Katsomme, että kotoutumissuunnitelman pituuden tulee perustua joustavasti maahanmuuttajien yksilöllisiin tarpeisiin, sillä kuntien kokemusten mukaan kotoutuminen vie eri pituisia aikoja. On tärkeää, että maahanmuuttajien osaamisen kehittämismahdollisuuksia ei heikennetä, vaan luodaan sille riittävät edellytykset.

Kotoutuminen ja riittävän kielitaidon hallinta voivat vaatia opiskelijan lähtökohdista riippuen varsin paljon tukea ja aikaa. On hyvä, että kotoutumissuunnitelman keston lyhentämiseen vastataan hallituksen esityksessä uudistamalla omaehtoisten opintojen tukemisen edellytyksiä ja säilyttämällä vapaan sivistystyön oppilaitoksissa maksuttoman opiskelun kesto nykytoisena.

Vapaan sivistystyön ylläpitäjät ja oppilaitokset vastaavat kotoutumisen edistämiseen liittyvään kasvaneeseen koulutustarpeeseen laajan koulutusverkostonsa avulla. Vuodesta 2018 lähtien vapaan sivistystyön aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus on vastannut mm. turvapaikanhakijoiden sekä kotivanhempien ja ikääntyneiden koulutustarpeisiin. Myös työvoiman ulkopuolella olevat, kuten esimerkiksi kuntoutettavat, tai myös työnhakijana olevat voivat luontevasti olla vapaan sivistystyön kohderyhmää omaehtoisena opiskeluna toteutettavassa kotoutumiskoulutuksessa, erityisesti lukutaitokoulutuksessa.

Kotivanhemmat ovat yksi kohderyhmä, joiden osaamista voidaan vahvistaa joustavin opiskelumahdollisuuksin. Esityksessä todetaan, että koulutusta voitaisiin toteuttaa esimerkiksi vapaan sivistystyön koulutusta ja kunnallista varhaiskasvatusta yhdistämällä. Kunnissa on toteutettu erilaisia järjestelyjä. Näemme, että kotona lapsiaan hoitavien vanhempien kotoutumisen edistäminen on hyvä ja tärkeä tavoite ja edellyttää usein lastenhoitomahdollisuutta. Toteamme kuitenkin, että velvoitetta palvelun järjestämiseen kunnilla ei ole.

Koulutuksen maksuttomuus

Vapaan sivistystyön lain muutosesityksen 24 §:n mukaan maksua ei peritä kansanopiston, opintokeskuksen, kansalaisopiston tai kesäyliopiston järjestämästä koulutuksesta, jonka maahanmuuttaja suorittaa aikana, jona hänellä on kotoutumisen edistämiseksi annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu voimassa oleva kotoutumissuunnitelma tai 17 §:ssä tarkoitettu voimassa oleva monialainen kotoutumissuunnitelma, tai yhden vuoden aikana viimeisen kotoutumissuunnitelman tai monialaisen kotoutumissuunnitelman voimassaolon päättymisen jälkeen. Lisäksi edellytetään, että koulutuksessa mainitun lain 26 §:n 4 momentissa tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai 26 §:n 5 momentin 1 kohdassa tarkoitettua Opetushallituksen laatimaa vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosittelusta. Maksua ei myöskään peritä tämän lain 7 a luvussa tarkoitettussa koulutuksessa eikä oppivelvollisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa.

Kannatamme esitystä. Esitys tukee sivistyksellisten oikeuksien toteutumista eikä heikennä opiskelumahdollisuuksia nykytilaan verrattuna.

Pidämme hyvänä myös oppivelvollisuuslain 5 §:ää koskevaa muutosesitystä, jonka mukaan oppivelvollinen, joka on suorittanut perusopetuslain 26 §:n 1 momentissa tarkoitetun perusopetuksen ja jolta puuttuu perusopetuksen jälkeisen koulutuksen suorittamiseksi riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, voi suorittaa oppivelvollisuutta kansanopistossa järjestettävässä sellaisessa koulutuksessa, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämistä annetun lain (/) 26 §:n 4 momentissa tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai 26 §:n 5 momentin 1 kohdassa tarkoitettua Opetushallituksen laatimaa vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuositusta.

Rahoitus

Vapaan sivistystyön lain muutosesityksen 9 § 2 momentin mukaan valtionosuutta myönnetään kansanopiston, opintokeskuksen, kansalaisopiston tai kesäyliopiston ylläpitäjälle sata prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euro-määrästä opetus- ja kulttuuriministeriön 10 §:n nojalla vahvistamalle määrälle sellaista oppilaitoksen ylläpitäjän järjestämää koulutusta, jonka maahanmuuttaja suorittaa aikana, jona hänellä on kotoutumisen edistämistä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu voimassa oleva kotoutumissuunnitelma tai 17 §:ssä tarkoitettu voimassa oleva monialainen kotoutumissuunnitelma taikka yhden vuoden aikana viimeisen kotoutumissuunnitelman tai monialaisen kotoutumissuunnitelman voimassaolon päättymisen jälkeen. Lisäksi edellytetään, että koulutuksessa noudatetaan kotoutumisen edistämistä annetun lain 26 §:n 4 momentissa tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai 26 §:n 5 momentin 1 kohdassa tarkoitettua Opetushallituksen laatimaa vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuositusta. Valtionosuutta myönnetään lisäksi sata prosenttia koulutuksesta, joka on oppivelvollisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua koulutusta.

Kannatamme esitystä. Esityksen perusteella koulutus sisältää maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon sekä muun kotouttavan suomen tai ruotsin kielen koulutuksen. Koulutuksen ylläpitäjän oikeutta valtionosuusrahoitukseen ei heikennetä nykytilaan verrattuna kotoutumissuunnitelman voimassaoloaikaa muuttamalla.

Kuntaliitto tähdentää lisäksi, että kotoutumisen edistämistä koskevaan lakiesitykseen sisältyvien kotoutumiskoulutuksen ja muiden kotoutumista

edistävien palveluiden rahoitus on varmistettava myös sellaisissa tilanteissa, joissa kotoutumiskoulutuksen ja -palveluiden tarve saattaa ylittää ennakolta suunnitellun esimerkiksi laajamittaisen maahanmuuton tilanteissa.

Esityksessä tavoitteena on parantaa matalan kynnyksen ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta. On tärkeää, että kunnille osoitetaan riittävät resurssit ohjauksen ja neuvonnan laajaan järjestämiseen ja että palvelut on mahdollista järjestää osana kuntalaisten vastaavia neuvontapalveluita.

Esitykseen sisältyviin uusiin tehtäviin on osoitettava täysimääräinen kustannusten korvaus. Lainsäädäntöuudistuksen toimeenpano edellyttää yhteistyötä kuntien, hyvinvointialueiden sekä työvoimaviranomaisten kesken, mikä tulee ottaa huomioon resursoinnissa. Rahoituksen riittävyttä on seurattava.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
Johtaja

Päivi Väisänen-Haapanen
Erityisasiantuntija